

នៅចំពោះមុខការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ: ០០៣/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស

ភាគីដាក់ឯកសារ: **អ្នកមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តី**

ដាក់ជូន: ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

ភាសាដើម: អង់គ្លេស

កាលបរិច្ឆេទឯកសារ: ថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦

ទំព័រ:

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ ស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ: សាធារណៈ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយ ក.ស.ច.ស: សាធារណៈ/Public

ចំណាត់ថ្នាក់ប្រភេទឯកសារ:

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់បណ្តោះអាសន្ន:

ឈ្មោះមន្ត្រីកត់ត្រា:

ហត្ថលេខា:

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 24-Jun-2016, 13:26
CMS/CFO: Sann Rada

សារណារបស់ អ្នកមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តីសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤

ដាក់ដោយ៖

អ្នកមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តី

Catherine DRUMMOND
Philippa WEBB
Dapo AKANDE

ធ្វើជូន៖

សហព្រះរាជអាជ្ញា៖

ជា លាង
Nicholas KOUMJIAN

មេធាវីការពារក្តី មាស មុត

អាង ឧត្តម
Michael G. KARNAVAS

ការិយាល័យរដ្ឋបាល

មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖

ហុង គីមស្សន
គីម ម៉េងឃី

ម៉ិច សុវណ្ណារី

សំ សុគង់

ទី ស្រីនិណ

វ៉ែន ពៅ

Philippe CANONNE
Laure DESFORGES
Ferdinand DJAMMEN NZEPA
Nicole DUMAS
Isabelle DURAND
Françoise GAUTRY
Martine JACQUIN
Christine MARTINEAU
Bernabe NEKUI
Lyma NGUYEN
Nushin SARKARATI
Fabienne TRUSSES

I. សេចក្តីផ្តើម

1. សេចក្តីអញ្ជើញឱ្យដាក់សារណាលើករណី “ថាតើអនុលោមតាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិដែលត្រូវបានអនុវត្តជាធរមាននៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩ ការវាយប្រហារដោយរដ្ឋ ឬ អង្គការប្រឆាំងនឹងសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធខ្លួនឯងអាចចាត់ទុកជាការវាយប្រហារធ្វើឡើងសំដៅប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិលដែរឬទេសម្រាប់គោលបំណងនៃមាត្រានៅក្នុងច្បាប់ អ.វ.ត.ក”។ យើងខ្ញុំសូមដាក់ជូននូវសេចក្តីសន្និដ្ឋានដូចខាងក្រោម៖

ក. ក្នុងអំឡុងពេលនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធ៖

i. សមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធនៃរដ្ឋអាចជាជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិប៉ុន្តែមិនអាចជាគោលដៅតែមួយគត់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនោះទេប្រសិនបើមិនមានការវាយប្រហារក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំលើប្រជាជនស៊ីវិល។

ii. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិគឺជាករណីលើកលែងដោយហេតុថាវាពុំចាំបាច់ធ្វើឡើងចំពោះប្រជាជនស៊ីវិលនោះឡើយ អនុលោមតាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយ *ជាតុផ្សំទៅ* នៅក្នុងមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក គួរត្រូវបកស្រាយយោងតាមលក្ខខណ្ឌបែបនេះ និង

ខ. ក្នុងអំឡុងពេលនៃសន្តិភាព

i. សមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធអាចជាគោលដៅនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិដោយហេតុថាគ្រប់បុគ្គលទាំងអស់គឺជាជនស៊ីវិលក្នុងករណីពុំមានជម្លោះប្រដាប់អាវុធ។

2. ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិដូចដែល អ.វ.ត.ក បានចោទប្រកាន់ប្រាកដជាត្រូវបានចែងហាមឃាត់ដោយច្បាប់អន្តរជាតិដែលអនុវត្តជាធរមាននៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ និងឆ្នាំ១៩៧៩¹។ ការបង្កើតនូវច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិទាមទារនូវភ័ស្តុតាងបង្ហាញអំពីការអនុវត្តរបស់រដ្ឋ និង *ទស្សនៈច្បាប់*²។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃ អ.វ.ត.ក បានលើកឡើងថា ដោយពិចារណាលើញនូវ

¹ សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកា ថ្ងៃទី៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ (“សាលដីកាលើសំណុំរឿង ០០១”) កថាខណ្ឌ ៩៨-១០០។
² សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកា កថាខណ្ឌ ៩៣ (ការអនុវត្តរបស់រដ្ឋ “ដែលមានលក្ខណៈទូលាយ និងឯកភាព”)។ Wood, Second report, UN Doc A/CN.4/762 ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ២១-២៣, កថាខណ្ឌ ៥២-៥៩ (ការអនុវត្តរបស់រដ្ឋ “ជារួម និងស៊ីសង្វាក់គ្នា”)។

០០៣/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស

ការលំបាកក្នុងការចោទប្រកាន់ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃ *ទស្សនៈច្បាប់អាច* របស់ប្រធាន
ណៈសំខាន់ជាងទម្លាប់អនុវត្តក្នុងការចោទប្រកាន់រដ្ឋ។

II. ក្នុងអំឡុងពេលនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធ

ក. សមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធគឺជាជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ

- 3. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃ អ.វ.ត.ក បានទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់លាស់ថា អនុលោមតាមច្បាប់
ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិដែលអនុវត្តជាធរមាននៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩ សមាជិកនៃកង
កម្លាំងប្រដាប់អាវុធអាចជាជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ⁴។ ចំណុចនេះកើត
ចេញពីចំណុចខុសគ្នារវាងលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៅក្នុងមាត្រា ៥ ដែលចែងថាការវាយប្រហារត្រូវ
“ប្រឆាំងទៅលើប្រជាជនស៊ីវិល” និងជាជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ។ ដើម្បីចាត់ទុកជា
“ប្រជាជនស៊ីវិល” ជនជាគោលដៅទាំងឡាយត្រូវតែប្រជាជន “ច្រើនលើសលុប” ប៉ុន្តែត្រឹមតែ
វត្តមាននៃយុទ្ធជននៅក្នុងចំណោមប្រជាជនមិនអាចប្រែប្រួលលក្ខណៈរបស់វានោះទេ⁵។ គេពុំ
ឃើញមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវណាមួយដែលចែងថា ជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះគឺជាជនស៊ីវិល
នោះទេ⁶។
- 4. ជនទាំងឡាយដែលពុំមែនជាជនស៊ីវិលដូចជាឈ្លីយសិកសង្គ្រាម និងជនទាំងឡាយដែលក្លាយជា
ជនបោះបង់ការប្រយុទ្ធត្រូវបានចាត់ទុកថាជាជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនៅ
មុនឆ្នាំ១៩៧៥។ រឿងក្តី *មេបញ្ជាការជាន់ខ្ពស់* ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការបំពានលើឈ្លីយសិកសង្គ្រាម និង
កងកម្លាំងរបស់សម្ព័ន្ធមិត្តត្រូវបានចោទប្រកាន់ចាត់ទុកជាឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម និងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំង
នឹងមនុស្សជាតិ⁷។ រឿងក្តី *ក្រសួង*⁸ រឿងក្តី *Barbie*⁹ រឿងក្តី *Touvier*¹⁰ និងរឿងក្តី *យូហ្គោស្លាវី-អ៊ីតា*

³ សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកា កថាខណ្ឌ ៩៣។

⁴ សំណុំរឿង ០០១ សាលក្រម ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ (“សាលក្រមលើសំណុំរឿង ០០១”) កថាខណ្ឌ ៣១១។ សំណុំរឿង
០០២/០១ សាលក្រម ថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ (“សាលក្រមលើសំណុំរឿង ០០២/០១”) កថាខណ្ឌ ១៨៧។

⁵ សំណុំរឿង ០០១ សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣០៥-៣០៦។ សំណុំរឿង ០០២/០១ សាលក្រម កថាខណ្ឌ ១៨៣។ ពិធីសារបន្ថែមទី
មួយ មាត្រា ៥០(៣)។

⁶ សំណុំរឿង ០០១ សាលក្រម កថាខណ្ឌ ៣១១។ *Mrkšić សាលដីកា* ថ្ងៃទី៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ (សាលដីកា *Mrkšić*) កថា
ខណ្ឌ ៣២។ *Mrkšić សាលដីកា* ថ្ងៃទី៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ (សាលដីកា *Mrkšić*) កថាខណ្ឌ ៣០៦-៣១៣។

⁷ *Law Reports of the Trials of War Criminals* vol XII, 3, 71។

⁸ *Law Reports of the Trials of War Criminals* vol XIV, 541-546។

⁹ *Barbie*, 78 ILR 124។

០០៣/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស

លី¹¹ ដែលត្រូវបានចាត់ទុកជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិចំពោះអំពើដែលអ្នកប្រយុទ្ធប្រយោជន៍ យុទ្ធ ជនដែលបានក្លាយជាជនបោះបង់ចោលការប្រយុទ្ធនិងឈ្លើយសឹកសង្គ្រាមគឺជាជនរងគ្រោះ។ នៅ ក្នុងរឿងក្តី P និងអ្នកផ្សេងទៀត¹² រឿងក្តី R¹³ និងរឿងក្តី H¹⁴ តុលាការកំពូលនៅក្នុងតំបន់ដែលកាន់ កាប់ដោយចក្រភពអង់គ្លេសបានពិចារណាថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិត្រូវបានប្រព្រឹត្ត ឡើងប្រឆាំងនឹងសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់ប្រទេសអាណ្លីម៉ង់ខ្លួនវាដូចពោះការប៉ុន ប៉ងការរត់ចោលជួរ ការប្រមាថថ្នាក់ដឹកនាំ និងការផ្គត់ផ្គង់អគ្គសញ្ញាណប័ណ្ណនៅក្នុងកាលៈទេសៈ សកម្មភាពដែលត្រូវបានធ្វើឡើងប្រឆាំងនឹងជនរងគ្រោះគឺជាផ្នែកមួយនៃរបបណាហ្ស៊ីពោរពេញដោយ យុត្តិធម៌ដ៏ឃោរឃៅ និងការភ័យខ្លាច។

- 5. បញ្ហាចោទលេចឡើងគឺថាតើការកំណត់គោលដៅដោយចេតនាលើសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់ អាវុធអាចបង្កើតក្នុងលក្ខណៈសត្យានុម័តជាផ្នែកមួយនៃការវាយប្រហារដ៏ទូលំទូលាយលើប្រជា ជនជនស៊ីវិលដែរឬយ៉ាងណា។ បញ្ហាចោទនេះត្រូវបានឆ្លើយតបតាមរយៈបទដ្ឋានមួយដែលលើ កឡើងអំពីចំណងទាក់ទងរវាងអំពើនោះជាមួយនឹងការវាយប្រហារលើប្រជាជនស៊ីវិល¹⁵។ នៅក្នុង រឿងក្តី Mrkšić ទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃតុលាការ ICTY ទទួលស្គាល់ថា បុគ្គល ដែលពុំមែនជាជនស៊ីវិលអាចជាជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក៏ដោយក៏តុលាការ នេះបានតម្កល់ការសម្រេចឱ្យរួចផុតពីបទចោទដដែលដោយហេតុថាអំពើនានាដែលជាបញ្ហាចោទ ទាំងនោះត្រូវបានធ្វើឡើងសំដៅប្រឆាំងនឹងក្រុមបុគ្គលជាក់លាក់ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការចូល រួមពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធនៃប្រទេសក្រូអាស៊ី។ ដូច្នោះ បុគ្គលទាំងនេះត្រូវចាត់ទុកក្នុង លក្ខណៈផ្សេងពីប្រជាជនស៊ីវិលនៅក្នុងរដ្ឋ Vukovar ហើយអំពើទាំងនេះមិនមានចេតនាបង្កើតជា ផ្នែកមួយនៃការវាយប្រហារក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិលនោះទេ។ អាស្រ័យហេតុ

¹⁰ *Touvier*, 100 ILR 338។

¹¹ គណកម្មការឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមនៃ អ.ស.ប (គណកម្មការឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមនៃ អ.ស.ប) បទចោទយូហ្គោស្លាវី-អ៊ីតាលី នៃ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ថ្ងៃទី២២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៤៦ កថាខណ្ឌ VII, X, XIII, XV-XVI។

¹² *Casses ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (បោះពុម្ពលើកទីពីរ ឆ្នាំ២០០៨) (“Casses ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ”) ១១៩។*

¹³ *Casses ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ១១៩។*

¹⁴ *Casses ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ១២០។*

¹⁵ សាលក្រមលើសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៣១៨។

០០៣/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស

នេះ វាក្មានទំនាក់ទំនងរវាងអំពើរបស់ជនជាប់ចោទជាមួយនឹងការវាយប្រហារជាលក្ខណ៍ប្រឆាំងប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិលនោះឡើយ¹⁶។

- 6. ហេតុដូច្នោះ វាបង្ហាញឱ្យឃើញថា ប្រសិនបើសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធត្រូវបានកំណត់គោលដៅដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដូចគ្នានឹងជនស៊ីវិលថាជាផ្នែកមួយនៃការវាយប្រហារក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិលច្រើនលើសលុប ពួកគេអាចជាជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ។ ករណីនេះនឹងបង្ហាញច្បាស់នៅក្នុងរឿងក្តីនានា ឧទាហរណ៍ ដែលអំពើនានាប្រឆាំងនឹងសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ និងជនរងគ្រោះត្រូវបានជម្រុញដោយចេតនាវេសអើងដូចគ្នា។

ខ. សមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់រដ្ឋខ្លួនឯងគឺជាគោលដៅនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ

- 7. ការអានឱ្យបានហ្មតចត់លើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ និងពិធីសារបន្ថែមបង្ហាញឱ្យឃើញថាឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមខ្លះអាចត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងប្រឆាំងនឹងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់រដ្ឋខ្លួនឯង¹⁷។ ទោះបីយ៉ាងនេះក៏ដោយ នត្តិភាពនៃការការពារទូទៅចំពោះសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធក៏ដូចជាកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់រដ្ឋខ្លួនឯង¹⁸ និងការវិវឌ្ឍនៃច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិបានជំរុញឱ្យមានការលើកឡើងទទ្ទីករណ៍គាំទ្រចំពោះការពង្រីកនិយមន័យនៃពាក្យ “ជនស៊ីវិល” និង “ប្រជាជនស៊ីវិល” ថាវាក្តៅបរមទាំងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់រដ្ឋខ្លួនឯងផងដែរ¹⁹។
- 8. បញ្ហានេះលេចឡើងនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខ *Mrkšić*។ ដោយសំអាងលើរឿងក្តីក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរគឺរឿងក្តី *P និងអ្នកផ្សេងទៀត* រឿងក្តី *R និងរឿងក្តី H* ដែលរឿងក្តីទាំងបីនេះរួមបញ្ចូលការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់រដ្ឋខ្លួនឯង រដ្ឋអាជ្ញាបានផ្តល់ទទ្ទីករណ៍ថានិយមន័យនៃពាក្យ “ជនស៊ីវិល” នៅក្នុងច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ (“ច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ”)

¹⁶ *Mrkšić សាលដីកា* កថាខណ្ឌ ៣២, ៣២, ៤២-៤៣។

¹⁷ ប្រៀបធៀបមាត្រា ៧៥ នៃពិធីសារបន្ថែមទីមួយ (“នៅក្នុងអំណាចរបស់ភាគី”) និងមាត្រា ៣ រួម (“បុគ្គលដែលពុំបានចូលរួមសកម្មភាពក្នុងការប្រទូស្តវាយ”) ជាមួយនឹងមាត្រា ៤ក នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវទីបី (នៅក្នុង “អំណាចខ្លាំង”)។ សូមមើលផងដែរ *Ntaganda សេចក្តីសម្រេចលើការសម្រេចតម្កល់បទចោទ ចុះថ្ងៃទី៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤* កថាខណ្ឌ ៧៧-៨០។

¹⁸ *Pilz* (17 ILR 391) និង *Motosuke* (15 IHR 682) ដែលក្នុងនោះការបញ្ជាឱ្យសម្លាប់បុគ្គលដែលបានចូលរួមជាមួយនឹងកងកម្លាំងកាន់កាប់ពុំចាត់ទុកជាឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមនោះទេ។ *Sesay សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩* កថាខណ្ឌ ១៤៥១-១៤៥៤។

¹⁹ *ឧ. Ambos និង Wirth “ច្បាប់ស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនាពេលបច្ចុប្បន្ន”* (2002) 13 *CLF* 1, 24-25។ *Werle និង Jeßberger គោលការណ៍នៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (បោះពុម្ពលើកទីបី ឆ្នាំ២០១៤)* (“*Werle គោលការណ៍*”) កថាខណ្ឌ ៨៨៨។ *Kuprešić សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០* (សាលក្រម *Kuprešić*) កថាខណ្ឌ ៥៤៧។

០០៣/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស

មិនអាចយកមកអនុវត្តបានដោយផ្ទាល់នៅក្នុងបរិបទនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ហើយ
និយមន័យនៃ “ជនស៊ីវិល” គួរក្តោបក្តាយបុគ្គលទាំងអស់ដែលមិនចូលរួមដោយផ្ទាល់នៅក្នុងការប្រទូ
ស្តរាយផងដែរ²⁰។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃតុលាការ ICTY បានច្រានចោលទង្វើករណីនេះ
ហើយជាពិសេសចំពោះឋានៈទំនៀមទម្លាប់នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ តុលាការនេះបានពិចារណាឃើញថា
យុត្តិសាស្ត្រនៅក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរគឺជាឯកសារសំអាងសម្រាប់ទ្រឹស្តីថា សមាជិកនៃ
កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធអាច ជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិប៉ុន្តែ មិនអាចជាទ្រឹស្តី
ថា ពួកគេអាចជា ជនស៊ីវិលនោះឡើយ²¹។ ជំហរនេះត្រូវបានតម្កល់ដោយ Pilsz ដែលនៅក្នុងរឿងក្តី
នេះតុលាការហូឡង់ដ៏បានសម្រេចថា ការបដិសេធការព្យាបាលផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រ និងការសម្លាប់
ពលរដ្ឋហូឡង់ដ៏ដោយវេជ្ជបណ្ឌិតយោធាអាណ្លីម៉ង់ដែលពលរដ្ឋរូបនេះបានចូលបម្រើនៅក្នុងជួរកង
កម្លាំងអាណ្លីម៉ង់ពុំចាត់ទុកជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនោះទេដោយសារជនរងគ្រោះគឺជា
សមាជិកនៃកងកម្លាំងរដ្ឋកាន់កាប់ ដូច្នោះ ជនរងគ្រោះពុំមែនជាជនស៊ីវិលនោះឡើយ²²។

- 9. យើងឃើញមានយុត្តិសាស្ត្រគាំទ្រចិត្តចំពោះការចាត់ទុកកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់រដ្ឋខ្លួនឯង
ជា “ជនស៊ីវិល” នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធ²³។ ទ្រឹស្តីទូទៅក៏អាចជាបញ្ហាផងដែរ
លើករណីជាក់ស្តែងរួមទាំងករណីដែលថា រដ្ឋមានកាតព្វកិច្ចបែងចែកឱ្យដាច់រវាងកងកម្លាំង
ប្រដាប់អាវុធខ្លួនឯង និងប្រជាជនស៊ីវិល²⁴។
- 10. ទោះបីជាមានហេតុផលស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងគោលបំណងជាក់លាក់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹង
មនុស្សជាតិដែលចាត់ទុកសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធខ្លួនឯងគឺជា “ជនស៊ីវិល” ហេតុដូច្នោះ
ពួកគេអាចជា គោលដៅនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក៏ដោយ ក៏ការខ្លះនូវភ័ស្តុតាងច្បាស់

²⁰ Martić សារណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់អយ្យការ ថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ ៤៤-៤៥។ ចំណុចនេះឆ្លុះបញ្ចាំងវិធី
សាស្ត្រដែលបានប្រកាន់យកដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃសាលាក្តី ICTR៖ សាលក្រម Akayesu ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ
១៩៩៨ កថាខណ្ឌ ៥៨២ ប៉ុន្តែ សូមអានផ្តល់ជាមួយនឹង Bagosora និងអ្នកផ្សេងទៀត សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨
លេខយោងជើងទំព័រ ២៣៥៣ ដែលដកស្រង់សាលដីកា Martić។

²¹ Martić កថាខណ្ឌ ២៩៨-៣០១, ៣០៩-៣១០។

²² Pilsz 17 ILR 391 ។ គ្មានការពិភាក្សាលើការវាយប្រហារក្នុងលក្ខណៈទូលំទូលាយប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិលនោះឡើយ។

²³ នៅក្នុងរឿងក្តី Pius Nwaoga (52 ILR 494) ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវបានសម្រេចឱ្យមានពិរុទ្ធភាពពីបទធ្វើមនុស្សឃាតដែល
ជាបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ និងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិចំពោះការសម្រួលដល់ការកាប់សម្លាប់សមាជិកនៃកងទ័ពចក្រ
ភពអង់គ្លេសនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦៩ ក្នុងអំឡុងពេលសង្គ្រាមស៊ីវិលនិហ្សេរីយ៉ា។ គ្មានអង្គហេតុណាមួយត្រូវបានផ្តល់ជូនដែលបង្ហាញ
អំពីការធ្វើមនុស្សឃាតដែលបានបង្កើតជាផ្នែកមួយនៃការវាយប្រហារក្នុងទ្រង់ទ្រង់ទូលំទូលាយលើប្រជាជនស៊ីវិលនោះទេ។

²⁴ ពិធីសារបន្ថែមលើកទីមួយ មាត្រា ៤៤(៣), ៥១(៧)។

០០៣/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស

លាស់រាវាំងមិនឱ្យធ្វើការសន្និដ្ឋានថា ការចាត់ទុកបែបនេះគឺជាទំនៀមទម្លាប់នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៤ ។ ទោះបីយ៉ាងនេះក្តី សមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់រដ្ឋពុំមែនពុំទទួលបានការការពារនៅ ក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិនោះទេ។ រដ្ឋនៅតែមានកាតព្វកិច្ចការពារសិទ្ធិមនុស្សដល់ជនទាំងអស់នោះ ដដែល។

គ. ករណីពិសេសនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ

- 11. គេអាចលើកទទ្ទឹករណីបានថា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញពុំចាំបាច់ធ្វើ ឡើងសំដៅប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិលនោះទេយោងតាមទំនៀមទម្លាប់នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥។ បទ ប្បញ្ញត្តិនៅក្នុងធម្មនុញ្ញនៃសាលាក្តីយោធាអន្តរជាតិ (“សាលាក្តីយោធាអន្តរជាតិ”) និងសាលាក្តី យោធាអន្តរជាតិសម្រាប់ចុងបូព៌ា (“សាលាក្តីយោធាអន្តរជាតិសម្រាប់ចុងបូព៌ា”) ច្បាប់ក្រុមប្រឹក្សា ត្រួតពិនិត្យលេខ ១០ និងគោលការណ៍នូវម៉ឺនប៊ែកឆ្នាំ១៩៥០នៃគណកម្មការនីតិកម្មអន្តរជាតិបានទទួល ស្គាល់ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិចំនួនពីរប្រភេទ ពោលគឺ “ប្រភេទនៃការធ្វើមនុស្សឃាត” និង “ប្រភេទនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ”²⁵។ ដោយសារឆ្នាក់ “ឬ” ដែលជាឆ្នាក់ផ្តាច់ចេញប្រភេទទាំង ពីរពីគ្នា មានតែ “ប្រភេទនៃការធ្វើមនុស្សឃាត” តែប៉ុណ្ណោះត្រូវបានកំណត់លក្ខខណ្ឌថា ប្រភេទនៃ ការធ្វើមនុស្សឃាតនេះត្រូវធ្វើឡើងសំដៅប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិល។
- 12. ជំហរនេះត្រូវបានគាំទ្រដោយលិខិតុបករណ៍ជាហូរហែមក²⁶។ គ្មានអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជ សាសន៍ឆ្នាំ១៩៤៨ ឬ អនុសញ្ញាស្តីពីអាជ្ញាធុតឆ្នាំ១៩៧៣ ដែលអនុសញ្ញាទាំងពីរទាក់ទងនឹងទម្រង់ ជាក់លាក់នៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ²⁷ សំដៅលើគោលដៅប្រជា ជនស៊ីវិលជាក់លាក់ណាមួយនោះទេ។ អនុសញ្ញាទាំងពីរសំដៅតែទៅលើ “បុគ្គល” ឬ “ក្រុម” តែ ប៉ុណ្ណោះ។ អនុសញ្ញាឆ្នាំ១៩៦៨ស្តីពីភាពមិនអាចអនុវត្តបាននៃអាជ្ញាយុកាលនៅតែមានការបែង

²⁵ ធម្មនុញ្ញសាលាក្តីយោធាអន្តរជាតិ មាត្រា ៦(គ)។ ធម្មនុញ្ញសាលាក្តីយោធាអន្តរជាតិសម្រាប់ចុងបូព៌ា មាត្រា ៥(គ)។ ច្បាប់ ក្រុមប្រឹក្សាត្រួតពិនិត្យលេខ ១០ មាត្រា II(១)(គ)។ គោលការណ៍នូវម៉ឺនប៊ែកនៃគណកម្មការនីតិកម្មអន្តរជាតិ គោលការណ៍ VI(គ)។ គណកម្មការស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមនៃ អ.ស.ប ប្រវត្តិនៃគណកម្មការស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ និងការ វិវឌ្ឍនៃច្បាប់សង្គ្រាម (ឆ្នាំ១៩៤៨) (គណកម្មការស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមនៃ អ.ស.ប ប្រវត្តិ) ១៧៨។

²⁶ សូមអានផ្តល់ សេចក្តីព្រាងឆ្នាំ១៩៥៤ នៃក្រុមស្តីពីបទល្មើសប្រឆាំងនឹងសន្តិភាព និងសន្តិសុខមនុស្សជាតិ (របាយការណ៍នៃ គណកម្មការនីតិកម្មអន្តរជាតិ (ឆ្នាំ១៩៥៤) UN Doc A/2693 10។

²⁷ សាលក្រុមលើសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ២៨៨។ Schabas ប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ (ឆ្នាំ២០០០) ២៥៤។

០០៣/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស

ចែកដដែលដោយបានយកតាមនិយមន័យនៅក្នុងមាត្រា ៦(គ) នៃធម្មនុញ្ញរបស់សាលាក្តីយោធាអន្តរជាតិ²⁸។

- 13. គណកម្មការស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមនៃ អ.ស.ប បានលើកឡើងថា “ចំពោះប្រភេទនៃការធ្វើមនុស្សជាតិនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិគឺជាបទល្មើសដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិល។ បទល្មើសដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងប្រឆាំងនឹងសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធគឺស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃប្រភេទមួយនេះ ហើយប្រហែលជាក៏នៅក្រៅវិសាលភាពប្រភេទនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញផងដែរ”²⁹។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃសាលាក្តី ICTY នៅក្នុងរឿងក្តី *Kupreškić* ពុំបានបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់នោះឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃសាលាក្តីនេះបានសំអាងលើការកាត់ទោសនៅក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរដោយបានលើកឡើងថា “អនុលោមតាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅក្នុងករណីនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិពុំចាំបាច់ជាជនរងគ្រោះនោះឡើយ។ ពួកគេក៏អាចរួមបញ្ចូលទាំងបុគ្គលិកយោធាផងដែរ”³⁰។ នេះគឺជាទង្វើករណីមួយដែលត្រូវបាន Cassese លើកឡើងជាយូរមកហើយ³¹។
- 14. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃ អ.វ.ត.ក បានទទួលយកការបែងចែករវាង “ប្រភេទនៃការធ្វើមនុស្សឃាត” និង “ប្រភេទនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ” នៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិដែលត្រូវបានអនុវត្តជាធរមាននៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥³² ប៉ុន្តែពុំបានពិចារណាដោយផ្ទាល់ថាតើការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញត្រូវតែធ្វើឡើងសំដៅប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិលឬក៏យ៉ាងណានោះឡើយ។ ទោះបីយ៉ាងនេះក៏ដោយ នៅក្នុងការពិភាក្សាលើច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលពុំបានសំដៅលើ “ជនស៊ីវិល” ឬ “ប្រជាជនស៊ីវិល” នោះឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលគ្រាន់តែបានសំដៅលើ “បុគ្គល” “ជន” និង “ក្រុម” តែប៉ុណ្ណោះ³³។
- 15. ស្របតាមគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព ពាក្យពេចន៍ត្រង់ៗនៅក្នុងធម្មនុញ្ញនៃសាលាក្តីយោធាអន្តរជាតិ ធម្មនុញ្ញនៃសាលាក្តីយោធាអន្តរជាតិសម្រាប់ចុងបូព៌ា ច្បាប់ក្រុមប្រឹក្សាត្រួតពិនិត្យលេខ ១០ និងគោលការណ៍នូវមីកបង្ហាញថា ផលវិបាកផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញជនទាំងឡាយ

²⁸ 754 UNTS 73 មាត្រា 1(ខ)។

²⁹ គណកម្មការស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមនៃ អ.ស.ប ប្រវត្តិ ១៧៨ (ការគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

³⁰ *Kupreškić* សាលក្រុម ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ ៥៦៨។

³¹ Cassese ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ១២១។

³² សាលដីកាលើសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ២៣២-២៣៣, ២៣៤-២៣៥។

³³ សាលដីកាលើសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ២២៦-២៧៨។

០០៣/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស

មិនថាជាសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ឬ សមាជិកណាមួយនោះទេ អាចប្រមើបេបេបេ ឃើញនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ បាន។

16. ដូច្នោះ ប្រសិនបើការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញអនុលោមតាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិអាចត្រូវបាន ប្រព្រឹត្តឡើងប្រឆាំងនឹងសមាជិកកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ តើនិយមន័យនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញយោង តាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់ និងមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក មានទំនាក់ទំនងនឹងគ្នាយ៉ាងដូចម្តេចទៅ? ឆាតុជ្ជវិទ្យានៃមាត្រា ៥ ទាមទារនូវលក្ខខណ្ឌថា ការវាយប្រហារទូទៅ ឬ ជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធត្រូវ ធ្វើឡើងសំដៅប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិលចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់ រួមទាំង ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ផងដែរ។ មាត្រា ៥ មិនអាចតាមអនុភាពប្រតិសកម្មកែប្រែវិសាលភាពនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញនៅ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ នោះឡើយ³⁴ ប៉ុន្តែអាចបង្រួមយុត្តាធិការនៃ អ.វ.ត.ក លើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹង មនុស្សជាតិ³⁵។ ខុសពីការកម្រិតយុត្តាធិការផ្សេងទៀតដែលមានគោលបំណងកំហិតយុត្តាធិការ តុលាការលើឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលពិតជាបានកើតឡើងនៅក្នុងស្ថានភាពជាក់លាក់មួយ³⁶ វាទំនងជា គ្មានយុត្តិកម្មចំពោះ ឬ ចេតនាជាក់លាក់ណាមួយក្នុងការដកការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដែលត្រូវបាន ប្រព្រឹត្តឡើងប្រឆាំងនឹងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធនៃកម្ពុជាចេញពីយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក នោះ ឡើយ³⁷។

17. នៅក្នុងកាលៈទេសៈបែបនេះ មាត្រា ៥ ទំនងជាការប៉ុនប៉ងមួយតាមអនុភាពប្រតិសកម្ម ហើយកែ ប្រែដោយផ្ទុយនឹងច្បាប់នូវនិយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិអនុលោមតាមច្បាប់ ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ។ ដូច្នោះ លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃប្រជាជនស៊ីវិលនៅក្នុងឆាតុជ្ជវិទ្យានៅក្នុង មាត្រា ៥ ត្រូវតែបកស្រាយថាមិនអាចអនុវត្តបានចំពោះការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញនោះឡើយ។ ការធ្វើ ទុក្ខបុកម្នេញសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ³⁸អាចចាត់ទុកជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥។

³⁴ សាលដីកាលើសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ១០០។
³⁵ សាលក្រមលើសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៣១៣-៣១៤។
³⁶ សាលដីកាលើសំណុំរឿងក្តី Akayesu ចុះថ្ងៃទី១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ៤៦៤-៤៦៥។
³⁷ របាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញកម្ពុជា UN Doc A/53/850-S/1999/231 ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ៦៦ (ខ) ៦៨ សូមអានផ្តល់ជាមួយនឹង ៦៩។
³⁸ អំពើស្របច្បាប់នៅក្នុងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិនឹងមិនបង្កើតជាមូលដ្ឋាននៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនោះទេ៖ Gotovina និង Markač សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ៩៦ ១១៤។ Werle គោលការណ៍ កថាខណ្ឌ ៨៩០។

០០៣/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស

III. ក្នុងវិស័យពេលវេលាសន្តិភាព

- 18. ទទ្ទឹករណីអាចលើកឡើងថា នៅក្នុងពេលសន្តិភាព សមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធអាចជា “ជនស៊ីវិល” ដូច្នោះ ការវាយប្រហារសំដៅប្រឆាំងនឹងពួកគេអាចចាត់ទុកជាការវាយប្រហារសំដៅប្រឆាំងនឹង “ប្រជាជនស៊ីវិល”។ អ.វ.ត.ក បានកំណត់និយមន័យ “ជនស៊ីវិល” នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ថារួមបញ្ចូលទាំង “បុគ្គលទាំងឡាយដែលមិនមែនជាសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ឬ មិនមែនជាជនត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាអ្នកប្រយុទ្ធ” ហើយបានបញ្ជាក់ថា ករណីនេះគឺស្របតាមមាត្រា ៥០ នៃពិធីសារបន្ថែមទីមួយ³⁹។ មាត្រា ៥០ នៃពិធីសារបន្ថែមទីមួយកំណត់និយមន័យ “ជនស៊ីវិល” ក្នុងលក្ខណៈអវិជ្ជមានដោយសំដៅលើកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ នៃភាគីជម្លោះឬជនទាំងឡាយដែលត្រូវបានចាត់ទុកជាយុទ្ធជន នៃភាគីជម្លោះ (នៅក្នុងជម្លោះប្រដាប់អាវុធទាំងអន្តរជាតិ និងជាតិ⁴⁰)។ ទោះបីជាពុំមានចំណុចយោងលើ “ភាគីនៃជម្លោះក៏ដោយ” នៅក្នុងការពិភាក្សានៃ អ.វ.ត.ក ក៏មានការសន្និដ្ឋានថា ចេតនាកំណត់និយមន័យឱ្យស្របគ្នាជាមួយនឹងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិមានន័យថា ការកំណត់បែបនេះអនុវត្តចំពោះពាក្យ “ជនស៊ីវិល” ផងដែរ។ ប្រភេទ “ជនស៊ីវិល” និង “យុទ្ធជន” ត្រូវបានគេយល់ឃើញថាមានភាពខុសគ្នា ហើយសំខាន់បំផុតនោះក្នុងគោលបំណងនៃការកំណត់គោលដៅ⁴¹។ ទំនាក់ទំនងរវាងយុទ្ធជន និងភាគីជម្លោះមានសារសំខាន់ចំពោះការទទួលស្គាល់ពួកគេនៅក្នុងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ និងដំណើរការនៃច្បាប់នេះ។ ទំនាក់ទំនងបរិបទរវាងជនស៊ីវិល និងភាគីជម្លោះមានសារសំខាន់ចំពោះនិយមន័យអវិជ្ជមាននៃ “ជនស៊ីវិល”។
- 19. នៅក្នុងលក្ខណៈដូចគ្នាដែលថា កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធនៃរដ្ឋមួយដែលមិនចូលរួមនៅក្នុងជម្លោះអាចមិនមែនជា “យុទ្ធជន” សម្រាប់គោលបំណងនៃច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិនៅក្នុងពេលសន្តិភាព ដោយសារវាក្មេងជម្លោះ គ្មានភាគីជម្លោះ ហេតុដូច្នោះ វាក្មេងយុទ្ធជននោះឡើយ។ នៅពេលអនុវត្តនិយមន័យនៃ “ជនស៊ីវិល” ដោយចាត់ទុកថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ គ្រប់បុគ្គល

³⁹ សាលក្រមលើសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៣០៤។ សាលក្រមលើសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ១៨៥ ដកស្រង់ សាលដីកា Martić កថាខណ្ឌ ២៩៧។

⁴⁰ សាលដីកា Martić កថាខណ្ឌ ៣០០។

⁴¹ គណកម្មាធិការកាតាបាទក្រហមអន្តរជាតិ អត្ថិប្បាយលើពិធីសារបន្ថែម កថាខណ្ឌ ១៩១៣-១៩១៤។

០០៣/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស

ទាំងអស់នៅក្នុងពេលសន្តិភាពរួមទាំងអ្នកដែលបានបង្កើតជាផ្នែកមួយនៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ
បានបំពេញលក្ខណៈជាជនស៊ីវិល⁴²។

- 20. ចំណុចនេះមានការគាំទ្រនៅក្នុងការទស្សនៈជឿជាក់របស់អតីតមេបញ្ជាការរ៉ូម៉ានីមួយរូបចំពោះការ
ធ្វើមនុស្សឃាត ទារុណកម្ម និងការសម្លាប់រង្គាលដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិសម្រាប់
ការប្រព្រឹត្តលើអ្នកទោសនយោបាយរួមទាំងសមាជិកនៃយោធាបម្រុងរបស់ប្រទេសរ៉ូម៉ានីផងដែរ
នៅក្នុងអំឡុងពេលសន្តិភាពពីឆ្នាំ១៩៥៦ ដល់ ឆ្នាំ១៩៦៣⁴³។ គ្មានការបែងចែករវាងជនជាប់ឃុំ
ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃសមាជិកភាពជាយោធារបស់ពួកគេត្រូវបានធ្វើឡើងនោះទេ។ ស្រដៀង
គ្នានេះដែរ សមាជិកមួយរូបនៃរបបផ្តាច់ការយោធារបស់ប្រទេសអាហ្សង់ទីនចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់
ឆ្នាំ១៩៨៣ ត្រូវបានសម្រេចឱ្យមានពិរុទ្ធភាពពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិក្នុងករណីដែល
យ៉ាងហោចណាស់ជនរងគ្រោះមួយរូបគឺជាសមាជិកបម្រើការងារនៅក្នុងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ
ហើយគ្មានការបែងចែកត្រូវបានធ្វើឡើងលើឋានៈនេះឡើយ⁴⁴។ Pinochet ត្រូវបានចោទប្រកាន់
បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះនៅក្នុងប្រទេសអេស្ប៉ាញចំពោះអំពើដែលរួមបញ្ចូលទាំងភារកម្មដែលជា
ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិប្រព្រឹត្តឡើងនៅឆ្នាំ១៩៧៣ ដល់ ឆ្នាំ១៩៩០ តាមរយៈអំពើ
ដែលបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងការបោសសម្អាតផ្ទៃក្នុងយោធា⁴⁵។
- 21. ទង្វើករណីនេះច្រានចោលសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃសាលាក្តី ICTR នៅ
ក្នុងរឿងក្តី Kayishema ដែលបានលើកឡើងថា និយមន័យនៃ “ជនស៊ីវិល” ឬ “ប្រជាជនស៊ីវិល”
ខុសគ្នាអាស្រ័យលើករណីថាតើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិបានកើតឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេល

⁴² ដោយសារជំហរនេះអនុវត្តលើនិយមន័យនៃ “ជនស៊ីវិល” វាពុំដូចគ្នានឹងទង្វើករណីដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយ Cassese
ដែលលើកឡើងថា ដោយសារការវិវឌ្ឍន៍ច្រើននៅក្នុងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ វាលែងមានយុត្តិកម្មទៀតហើយចំពោះលក្ខ
ខណ្ឌតម្រូវដែលថា ការវាយប្រហារត្រូវធ្វើឡើងសំដៅប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិលមិនថានៅក្នុងពេលណាក៏ដោយ ប៉ុន្តែជាពិសេស
នៅក្នុងពេលសន្តិភាព។ Cassese ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ១២២។ ជំហរទាំងពីរត្រូវបានលើកឡើងដោយផ្អែកលើគោលការណ៍
នៃការបែងចែកដាច់ពីគ្នាដោយគ្មានទំនាក់ទំនងនឹងពេលសន្តិភាព។

⁴³ Vişinescu តុលាការជាន់ខ្ពស់នៃតុលាការកំពូល និងសាលាឧទ្ធរណ៍របស់ប្រទេសរ៉ូម៉ានី ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦, ៣,
២៣, ២៦-២៨, ១៤០-១៤១។

⁴⁴ “ESMA” (សាលាបច្ចេកទេសទ័ពជើងទឹក-GT 3.3.2) តុលាការព្រហ្មទណ្ឌសហព័ន្ធប៊ែនសេអ៊ែរ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១,
៧៦៦, ១២៧២-១២៧៣, ១៩៨៦-១៩៨៨។

⁴⁵ សេចក្តីសង្ខេប ១៩/៩៧ នៃបទបញ្ជា “ប្រតិបត្តិការ Condor” អំពីភារកម្ម និងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ សាលាដំបូង
(Central Court of Instruction) ថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៨, ១-៥, ៥៨-៦២, ៣៤៩, ៣៥៤។

០០៣/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស

ជម្លោះប្រដាប់អាវុធ ឬ ក្នុងពេលសន្តិភាព⁴⁶។ ភាពពុំស៊ីសង្វាក់គ្នាផ្ទៃក្នុងនៃ *Kayishema* បានបង្ក
ការលើកឡើងថា និយមន័យដ៏ទូលំទូលាយមួយគួរកំណត់លើពាក្យ “ជនស៊ីវិល” ប៉ុន្តែ ការកំណត់
ពាក្យនេះក្នុងនិយមន័យចង្អៀតជាការអនុវត្តជាធរមាននៅក្នុងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិដោយ
បានដកចេញនូវភាពលំអិតធ្វើឱ្យនិយមន័យនេះមិនអាចជាទីគាប់ចិត្តនោះទេ។

IV. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

- 22. អនុលោមតាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិដែលត្រូវបានអនុវត្តជាធរមាននៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់
ឆ្នាំ១៩៧៩ ការវាយប្រហារដោយរដ្ឋ ឬ អង្គការណាមួយប្រឆាំងនឹងសមាជិកនៃកងកម្លាំងប្រដាប់
អាវុធខ្លួនឯងអាចចាត់ទុកជាការវាយប្រហារសំដៅធ្វើឡើងប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិលយោងតាម
គោលបំណងនៃមាត្រា ៥ នៅក្នុងច្បាប់ អ.វ.ត.ក មិនថាក្នុងពេលសន្តិភាព ឬ ក្នុងជម្លោះប្រដាប់
អាវុធនោះទេក្នុងករណីដែល៖ (i) ឧក្រិដ្ឋកម្មនោះគឺជាការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ឬ (ii) សមាជិកនៃកង
កម្លាំងប្រដាប់អាវុធគឺជាជនរងគ្រោះនៃការវាយប្រហារក្នុងទ្រង់ទ្រាយទូលំទូលាយសំដៅធ្វើឡើង
ប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិល។

សូមលោកចៅក្រមមេត្តាទទួលយកសំណើនេះដោយគោរព។

កាលបរិច្ឆេទ	ឈ្មោះ	ទីកន្លែង	ហត្ថលេខា
ថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១៦	Catherine Drummond	ទីក្រុងប៉ារីស	ហត្ថលេខា
	Philippa Webb	ទីក្រុងឡុងដ៍	ហត្ថលេខា
	Dapo Akande	ក្រុងអុក្សហ្វត	ហត្ថលេខា

⁴⁶ *Kayishema* និង *Ruzindana* សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ១២៧។